

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

ULUSLARARASI KURULUŞLAR-	2
BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE BAĞLI BAŞLICA KURULUŞLAR-	15
TÜRKİYENİN ÜYESİ OLDUĞU BAŞLICA ULUSLARARASI KURULUŞLAR-	19

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

AVRUPA KONSEYİ (CE)

Kuruluş: 5 Mayıs 1949

Merkezi: Strazburg (Fransa)

Üye Ülkeler: 46 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ İnsan hakları, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasi ilkelerini korumak ve güçlendirmek
- ⦿ Irkçılık, hoşgörüsüzlük ve yabancı düşmanlığı, sosyal dışlanma, uyuşturucu madde ve çevre konularındaki sorunlara çözüm aramak
- ⦿ Avrupa kültürel benliğinin oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmak

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Gözlemci Üyeler: ABD, Japonya, Kanada, Meksika, Vatikan

Avrupa Konseyi'nin belkemiğini oluşturan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ise 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanmıştır.

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (AGİT)

Kuruluş: 1975 Helsinki Nihai Senedi - Kurumsal 1995

Merkezi: Viyana (Avusturya)

Üye Ülkeler: 57 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ Soğuk Savaş Döneminde bloklar arasındaki diyalog zeminini artırmak amacıyla kurulmuştur.
- ⦿ 1994'te Budapeşte Zirvesi'nde uluslararası örgüte dönüşmüştür.

EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (EİT)

Kuruluş: 1985

Merkezi: Tahran (İran)

Üye Ülkeler: Türkiye, İran, Pakistan (kurucu üyeler) ile Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan

Amaçları

- ⦿ Üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak
- ⦿ EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak ve bölge içi ticareti geliştirmek
- ⦿ EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek
- ⦿ Üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek

Türkiye, kurucu üyelerdendir.

Genel Sekreteri: Khusrav Noziri (Tacikistan)

EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ VE GELİŞME TEŞKİLATI (OECD)

Kuruluş: 30 Eylül 1961

Merkezi: Paris (Fransa)

Üye Ülkeler: 37 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ Ekonomik büyüme, mali istikrar, ticaret ve yatırım, teknoloji, yenilik, girişimcilik ve kalkınma alanlarında iş birliği yoluyla refahın sağlanması ve yoksullukla mücadele konularında hükümetlere yardımcı olmak
- ⦿ Herkes için iş imkânı yaratılması ve sosyal eşitlik ile etkin ve sağlıklı bir yönetim gerçekleştirilmesi;
- ⦿ Yeni gelişme ve sorunları anlamak ve bunlara çözüm üretmek konularında hükümetlere tavsiyelerde bulunmaktır.

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Genel Sekreteri: José Ángel Gurría (Meksika)

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT)

Kuruluş: 25 Eylül 1969

Merkezi: Cidde (Suudi Arabistan)

Üye Ülkeler: 57 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- Üye Devletler arasında iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmek
- İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Gözlemci Üyeler: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Bosna-Hersek, Orta Afrika Cumhuriyeti, Rusya, Tayland.

Genel Sekreteri: Yusuf Bin Ahmed el Useymim

Suriye'nin üyeliği 14-15 Ağustos 2012 tarihlerinde Mekke'de düzenlenen 4. Olağanüstü İİT Zirvesi'nde askıya alınmıştır.

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (KEİ)

Kuruluş: 25 Haziran 1992

Merkezi: İstanbul

Üye Ülkeler: Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Kuzey Makedonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan

Amaçları

- Üye ülkelerin aralarındaki ikili ve çok taraflı ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini çeşitlendirmeleri ve daha da geliştirmeleri, böylelikle Karadeniz havzasının bir barış, istikrar ve refah bölgesi olmasını amaçlamak

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

1992 tarihinde düzenlenen İstanbul Zirvesiyle kurulmuştur.

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI (TÜRKSOY)

Kuruluş: 1993

Merkezi: Ankara

Üye Ülkeler: Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye

Amaçları

- ⦿ TÜRKSOY; Türk halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek
- ⦿ Ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve dünyaya tanıtmak için çalışmak

Genel Sekreteri: Sultan Raev

Resmi dili Türkçe'dir.

GELİŞEN SEKİZ ÜLKE (D-8) TEŞKİLATI

Kuruluş: 15 Haziran 1997

Merkezi: İstanbul

Üye Ülkeler: Türkiye, Bangladeş, Mısır, Endonezya, İran, Malezya, Nijerya ve Pakistan

Amaçları

- ⦿ Kalkınma yolundaki ülkelerin dünya ekonomisi içindeki konumlarını iyileştirmek
- ⦿ Ticari ilişkilerini çeşitlendirmek ve ticaret alanında üye ülkelere yeni imkânlar yaratmak

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Genel Sekreteri: Büyükelçi Isiaka Abdulkadir Imam

Refahyol Hükümet Başbakanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan önderliğinde kuruluşmuştur.

Bu teşkilatın üyeleri aynı zamanda İslam İşbirliği Teşkilatı'nın da üyeleridir.

ULUSLARARASI KRİMİNAL POLİS TEŞKİLATI (INTERPOL)

Kuruluş: 7 Eylül 1923

Merkezi: Lyon (Fransa)

Üye Ülkeler: 195 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ Tüm Kriminal Polis Birimleri arasında, değişik ülkelerdeki yasalar çerçevesinde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ışığı altında, karşılıklı olarak en geniş düzeyde yardımlaşmayı sağlamak
- ⦿ Adli suçların önlenmesi ile bastırılmasına katkıda bulunacak kuruluşlar teşkil etmek ve bunları geliştirmektir.

Türkiye, INTERPOL'e **1930 yılında** üye olmuştur.

Resmi Dilleri: İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Arapça teşkilatın resmi dilleri olarak kabul edilmiştir. KUZZEY ATLANTİK KONSEYİ (NATO)

Kuruluş: 4 Nisan 1949

Merkezi: Brüksel (Belçika)

Üye Ülkeler: 31 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ Sovyet yayılmacılığına karşı üye ülkeler arasında askeri iş birliği oluşturmak
- ⦿ Üye ülkelerin özgürlük ve güvenliklerini korumak; savunma ve güvenlikle ilgili sorunlarını istişare etmek, iş birliği yapmak ve uzun vadede çatışmaları önlemek

Türkiye, NATO'ya **1952 yılında** girmiştir.

NATO'nun Bölümleri: NATO Konseyi (en yüksek karar alma organı), Askeri Komite ve Genel Sekreterliktir.

Genel Sekreteri: Jens Stoltenberg

GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN 20 ÜLKE (G-20)

Kuruluş: 1999

Merkezi: Hindistan (30 Kasım 2023'e kadar)

Üye Ülkeler: Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Meksika, Kore Cumhuriyeti, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Türkiye, Birleşik Krallık, ABD, Avrupa Birliği

Amaçları

- ⦿ Küresel ekonomi ve mali sistemin daha fazla geliştirilmesini sağlamak
- ⦿ Küresel krizlere karşı önlem almak

Konuk Ülkeler: Bangladeş, Mısır, Mauritius, Hollanda, Nijerya, Umman, Singapur, İspanya, BAE

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM)

Kuruluş: 24 Ekim 1945

Merkezi: New York (ABD)

Üye Ülkeler: 193 üye ülkesi vardır.

Amaçları

- ⦿ Savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek, ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak ve uluslararası ekonomik ve sosyal iş birliğini sağlamak

Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Türkiye Yalta Konferansı gereği Birleşmiş Milletler Teşkilatına üye olabilmek için 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya simgesel anlamda savaş ilan etmiştir.

Bunun sonucunda 5 Mart 1945'te San Francisco Konferansı'na davet edilmiş ve 24 Ekim 1945'te resmen BM kurucu üyesi olmuştur.

Genel Sekreteri: Antonio Guterres

Resmi Dilleri: Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Rusça

Birleşmiş Milletlerin Organları

Genel Kurul

- ⦿ Genel Kurul, Birleşmiş Milletler'in bütün üyelerinden oluşur.
- ⦿ Her üyenin kurulda en çok 15 temsilcisi bulunur.

Güvenlik Konseyi

- ⦿ Birleşmiş Milletler'in 15 üyesinden oluşur. Birleşmiş Milletler üyelerinin, uluslararası barış ve güvenliğinin korunması amaçlanmıştır.
- ⦿ Konseyin sürekli beş üyesi; İngiltere, Fransa, Rusya, ABD ve Çin'dir. Veto hakkına sahiptirler.

Ekonomik ve Sosyal Konsey

- ⦿ Ekonomik ve sosyal konularda inceleme yapmak, raporlar hazırlamak, genel kurula bilgi vermek başlıca görevlerindedir.
- ⦿ Genel Kurulca seçilen 54 Birleşmiş Milletler üyesinden oluşur. Bu üyeler 3 yıllık bir süre için seçilir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE BAĞLI BAŞLICA KURULUŞLAR

Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

- ⦿ 1945 yılında kurulmuştur.
- ⦿ Merkezi Paris (Fransa)'tir.
- ⦿ UNESCO, eğitim, bilim, kültür ve iletişim alanlarında uluslararası iş birliğini teşvik etmek amacıyla Birleşmiş Milletler'in özel bir kuruluşudur.
- ⦿ 193 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, bu örgüte üyedir.

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

- ⦿ 1945 yılında kurulmuştur.
- ⦿ Merkezi Roma (İtalya)'dır.
- ⦿ Birleşmiş Milletler uzmanlık kuruluşlarından biri olan FAO, dünyadaki gıda ve tarımla ilgili çalışmalarını organize edip geliştirerek gıda güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır.
- ⦿ 194 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, bu örgüte üyedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

- 1919 yılında kurulmuştur.
- Merkezi Cenevre (İsviçre)'dir.
- Ülkelerdeki çalışma yasalarını ve bu alana ilişkin uygulamalarda standartları geliştirmek ve ileriye götürmek, uluslararası çalışma standartlarını sözleşmeler ve tavsiyeler yoluyla ifade etmektedir.
- 185 üye ülkesi vardır.
- Türkiye, bu örgüte üyedir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)

- 1946 yılında kurulmuştur.
- Merkezi New York (ABD)'tur.
- Yoksulluk, şiddet, hastalık ve ayrımcılığın çocukların yoluna çıkardığı engelleri aşmaya yardımcı olmaktadır.
- 190 üye ülkesi vardır.
- Türkiye, bu örgüte üyedir.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

- 1948 yılında kurulmuştur.

- ⦿ Merkezi Cenevre (İsviçre)'dir.
- ⦿ İnsanların en yüksek sağlık düzeyine ulaşmasını sağlamak, salgın hastalıklarla mücadele etmek ve sağlık alanında yapılacak araştırmalara, çalışmalara öncülük yapmaktır.
- ⦿ 194 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, bu örgüte üyedir.

Dünya Ticaret Örgütü (WTO)

- ⦿ 1995 yılında kurulmuştur.
- ⦿ Merkezi Cenevre (İsviçre)'dir.
- ⦿ Ülkelerin ticaretinin gelişmesine ilişkin çalışmalarda bulunmak, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını sağlamaktır.
- ⦿ 164 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, kurucu üyelere dendir.

Uluslararası Para Fonu (IMF)

- ⦿ 1944 yılında kurulmuştur.
- ⦿ Merkezi Washington (ABD)'dur.
- ⦿ Dünya para meselelerinin çözülmesi için ülkeler arasında iş birliğini sağlar.

- ⦿ Ülkelerin ödeme güçlüğü çekmemesi için gerekli çözümler üretir ve devalüasyonlara engel olur.
- ⦿ Dünya ticaretinin dengeli şekilde gelişmesini sağlar.
- ⦿ 190 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, bu örgüte üyedir.

Dünya Bankası (Ibrd-Dünya Bankası)

- ⦿ 1944 yılında kurulmuştur. Merkezi Washington (ABD)'dur.
- ⦿ Az gelişmiş ülkelere kredi sağlayan ve bu ülkelerin ekonomik durumlarıyla ilgilenir.
- ⦿ Banka geliştirmekte olan ülkelerin üretim kapasitelerinin ve üretim verimliliklerinin iyileştirilmesini amaçlayan projelerin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır.
- ⦿ 188 üye ülkesi vardır.
- ⦿ Türkiye, bu örgüte üyedir.

TÜRKİYENİN ÜYESİ OLDUĞU BAŞLICA ULUSLARARASI KURULUŞLAR

BM: Birleşmiş Milletler

UNESCO: BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

FAO: Gıda ve Tarım Örgütü

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

WTO: Dünya Ticaret Örgütü

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

UNHCR: BM Mülteciler Yüksek Komiserliği

UNIDO: BM Sınai Kalkınma Örgütü

UNRWA: BM Filistin Mültecileri Yardım Komisyonu

IMF: Uluslararası Para Fonu

CE: Avrupa Konseyi

IBRD: Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası - Dünya Bankası

NATO: Kuzey Atlantik Savunma Paktı

ECO: Ekonomik İşbirliği Örgütü

IMO: Uluslararası Denizcilik Örgütü

INTERPOL: Uluslararası Polis Örgütü

IOC: Uluslararası Olimpiyat Komitesi

IOM: Uluslararası Göçmen Örgütü

ISO: Uluslararası Standartlaşma Teşkilatı

ITO: Uluslararası Telekomünikasyon Birliği

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

UPU: Uluslararası Posta Sendikası

WPO: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü

WMO: Dünya Meteoroloji Örgütü

BSEC: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

İİT: İslam İşbirliği Teşkilatı

TÜRKSOY: Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

TÜRKİYE'NİN ÜYE OLMADIĞI KURULUŞLAR

ARAP PARA FONU (AMF)

Kuruluş: 1976

Merkezi: Abu Dabi (Birleşik Arap Emirlikleri)

Üye Ülkeler: Cezayir, Bahreyn, Mısır, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Fas, Umman, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Somali, Sudan, Suriye, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen Cumhuriyeti

Amaçları

- ⦿ Ticaret ve ödemeler kısıtlamalarının ortadan kaldırılması, kısa ve orta vadeli fonlar ile ödemeler dengesizliklerinin telafi edilmesi
- ⦿ Üye ülkeler arasında para politikalarının koordine edilmesi
- ⦿ Para ve mal hareketlerinin serbestleştirilmesi ve üye ülkeler arasında sermaye hareketlerinin teşvik edilmesi

ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (ŞİÖ)

Kuruluş: 2001

Merkezi: Pekin (Çin)

Üye Ülkeler: Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan, Özbekistan, Hindistan, Pakistan, İran

Amaçları

• Üye ülkeler arasında karşılıklı güven sağlamak, bölgesel barışı korumak, siyasi ve ekonomik konularda iş birliği yapmaktır.

Genel Sekreteri: Büyükelçi Zhang Ming

Gözlemci Ülkeler: Afganistan, Moğolistan, Belarus,

GELİŞMİŞ YEDİ ÜLKE (G-7)

Kuruluş: 1975

Merkezi: Japonya (2023 Dönem Başkanı)

Üye Ülkeler: Kanada, İtalya, Almanya, Fransa, Japonya, İngiltere, ABD

Amaçları

- ⦿ Finansal İstikrar Forumu ile ve büyük sanayi ve gelişmekte olan pazar ülkeler arasındaki diyalogu teşvik etmek

Kuruluşa 1998'de üye olan Rusya, Kırım'ı ilhak ettikten sonra üyeliği 2014'te askıya alınmıştır.

NORDİK KONSEYİ

Kuruluş: 1952

Merkezi: Kopenhag (Danimarka)

Üye Ülkeler: Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç, İsveç

Amaçları

⦿ II. Dünya Savaşı sonrasında ekonomik gelişmeyi ve sosyal dayanışmayı sağlamak adına kurulmuştur.

PETROL İHRAÇ EDEN ÜLKELER İŞBİRLİĞİ (OPEC)

Kuruluş: 1999

Merkezi: Viyana (Avusturya)

Üye Ülkeler: Katar, Endonezya, Libya, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Nijerya, Ekvador, Gabon, Angola, Ekvator Ginesi ve Kongo

Amaçları

- ⦿ Petrol üreticileri için adil ve istikrarlı fiyatlar sağlamak üzere üye ülkeler arasında petrol politikalarını koordine etmek ve birleştirmek
- ⦿ Tüketen uluslara verimli, ekonomik, düzenli bir petrol arzı; ve sektöre yatırım yapanlara adil bir sermaye getirisi sağlamak

Katar, 1 Ocak 2019'da üyeliğini sonlandırdı.

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)

Üye Ülkeler: Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kıbrıs, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, Kosova

Amaçları

- ⦿ Bütün üye ülkelerin ekonomik ve siyasal birlik içinde bütünleşmesini sağlamak, ortaya çıkan büyük pazarın oluşturacağı canlılıktan yararlanarak Avrupa'ya eski gücünü kazandırmaktır.

AB'ye Katılmak İsteyen Ülkelerin Özellikleri

- ⦿ Coğrafi yönden Avrupa ülkesi olması
- ⦿ Önceki üyelerin onayını alması
- ⦿ Demokratik bir yapıya sahip olması
- ⦿ Belli bir ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmiş olması gerekmektedir.

Ekonomik ve siyasi bir kuruluş olan Avrupa Birliği II. Dünya Savaş'ından sonraki yıllarda kurulmuştur.

İlk olarak **1957 yılında** Fransa, Almanya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve İtalya devletleri arasında "Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)" kuruldu. Böylece Avrupa Birliğinin temelleri atılmış oldu.

AET'ye üye ülkeler yalnızca ekonomik alanda değil; dış politika, eğitim, bilim, teknoloji gibi alanlarda da ortak politikalar geliştirme kararı almışlardır.

Bu gelişmeler sonunda Avrupa Ekonomik Topluluğundaki "Ekonomik" kelimesi kaldırılarak birliğin ismi "Avrupa Topluluğu" (AT) olmuştur. Son olarak da "Avrupa Birliği" (AB) ismini almıştır.

Birliğin merkezi Belçika'nın başkenti Brüksel'dir. Para birimi Euro'dur.

1 Ocak 2002'den itibaren, 12 Avrupa ülkesi kendi ulusal para birimlerini bırakıp ortak para birimi olan Euro'yu kullanmaya başlamışlardır. Avrupa Birliğine üye ülkelerin dönem başkanlığı süresi **6 aydır**.

BENELÜKS BİRLİĞİ

Benelüks; Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'un coğrafi olarak birlikteliğini anlatan, politik ve ekonomik iş birliği temeline oturan uluslararası bir birliktir. "Benelüks" adı, bu üç ülkenin kendi dillerindeki adlarının ilk hecelerinin birleştirilmesiyle (België, Nederland, Luxemburg) oluşur.